

**Azərbaycan
Tibb Universiteti**

Uşaqlarda böyrək xəstəlikləri

Sədiyeva N.A.

ATU, I Uşaq xəstəlikləri kafedrası

Klinik hal.1

- 9 yaşlı uşaqda keçirdiyi anginadan 3 gün sonra ödem, ürəkbulanma, qusma, baş ağrıları oliqouriya, sidiyin tünd çəhrayı rəngdə olması əlamətləri qeyd edilir. BP: 240/140, ASO: 350, C3: 12, BUN: 32 Diaqnozu qoyun və əsaslandırın.

Klinik hal.2

- Gözlərində qızartı, əllərində ödem, servikal limfadenit, çiyələkşəkilli dil, 6 gündür davam edən antibiotikoterapiyaya cavab verməyən yüksək hərarəti olan, qanda trombositoz, kəskin faza reaktantları çox yüksək olan, 3 yaşlı xəstənin diaqnozunu və differensial diaqnozunu izah edin.

Klinik hal.3

- Ayaqlarında və periorbital nahiyədə ödem şikayətilə müraciət edən 16 yaşlı qızda proteinuriya 4+ aşkar edilir. Anamnezində 6-7 yaşlarından oynaq və qarın ağrılarından əziyyət çəkdiyi, ağrıkəsici qəbuluna baxmayaraq 3-4 gün davam edən ağrıları qızdırmanın müşayiət etdiyi, appendisit əməliyyatı keçirdiyi aydın olur. Hansı xəstəlikdən şübhələnmək olar və müayinə planını yazın

Uşaqlarda böyrək xəstəlikləri

- Qlomerulonefrit
- Pielonefrit
- Pielosistit

SYİ niyə aktualdır?

- Uşaqlarda sıx rast gəlinən bir bakterial infeksiyadır
- Hər il təcili yardım müraciətlərinin 500.000-i SYE (ABŞ)
- Bütüm pediatrik müraciətlərin 1.8%-i
- Xəstəxana xərcləri > 520 milyon\$
- Fəsadlaşması yüksəkdir
- Təkrarlama riski vardır (%10-30)
- **Qızdırmalı SYİ, VUR və böyrək zədələnməsi** arasında güclü bir korrelyasiya vardır.

Spencer JD ve ark. *Pediatr Nephrol* 2010
Brandtröm P, Hansson S. *Pediatr Nephrol* 2015

Mikrorqanizmlər ən çox böyrək medullasına yerləşir, çünki:

- Qalxan yol ilə yoluxduqları zaman ilk parenximal toxumadır.
- Medullar vaskulyarizasiya və oksigenlənmə azdır.
- Aşağı pH və meduller hipertonus faqositlərin gəlməsinə mane olur və aktivliyini pozur.
- Lokal olaraq əmələ gələn NH_3 CO_2 -ü inaktiv hala gətirir və müdafiə mexanizmini pozur.

Epidemiologiyası

- Uşaqlarda SYİ-nin düzgün və vaxtında diaqnoz və müalicəsi önəmlidir
- Erkən yaşlarda klinik əlamətlər qeyri-spesifik **Və**
- İnvaziv metodlar olmadan kultura üçün sidik nümunələri doğru götürülmədikdə, diaqnoz və müalicə gecikə bilər
  - Qızların 11%-də,
  - Oğlanların 3.6%-də
  - Qızdırmalı körpələrin 13%-də

Epidemiologiyası

- Diaqnozun qoyulmamasının fəsadlara səbəb olması
- SYİ diaqnozunun çox qoyulması sağlam uşaqların lazımsız antibiotik müalicəsi
- Müalicənin başlanmasında gecikmə renal zədələnmə riskini ↑
- Renal zədələnmə uzun dövr fəsadları ilə birlikdə (hipertenziya, xronik böyrək çatmazlığı, preeklampsiya)

Evidence base

- Uşaqlarda qızdırmalı SYİ, altda yatan hipo/displaziya ilə dilatasiyaedici reflüx və ciddi obstruksiya ilə müşayiət olunursa renal zədələnmə üçün risk faktorudur.
- Böyrəklərdə altda yatan anomaliya yoxdursa SYİ ilə əlaqədar BÇ inkişaf riski azdır.

COMMENTARY

Denominators Do Matter: It's a Myth—Urinary Tract Infection Does Not Cause Chronic Kidney Disease

AUTHORS: Jonathan C. Craig, MBChB, DCH, MMed(Clin Epi), PhD, and Gabrielle J. Williams, BSc, MPH, PhD
Centre for Kidney Research, Children's Hospital at Westmead, Westmead, Sydney, Australia, and School of Public Health, University of Sydney, Sydney, Australia

PEDIATRICS
OFFICIAL JOURNAL OF THE AMERICAN ACADEMY OF PEDIATRICS

Urinary Tract Infection: Clinical Practice Guideline for the Diagnosis and Management of the Initial UTI in Febrile Infants and Children 2 to 24 Months
Subcommittee on Urinary Tract Infection, Steering Committee on Quality Improvement and Management
Pediatrics 2011;128:595; originally published online August 28, 2011;
DOI: 10.1542/peds.2011-1330

Hellström A, Arch Dis Child. 1991; 66(2):232–234
Shaik N, Pediatr Infect Dis J. 2008;27(4): 302–308
Craig JC, Pediatrics. 2000;105(6):1236 –1241

Epidemiologiya

- Rastgəlmə tezliyi yaş və cinsiyyətə bağlıdır
- Həyatın ilk ilində oğlanlarda, digər dövrlərdə qızlarda çox rast gəlinir.
- Həyatın ilk 2 ayında qızdırmalı körpələrdə; qızlarda 5% və sünnətsiz körpələrdə 20%
- İki yaşından kiçik qızdırma ilə təcili yardıma başvuran uşaqlarda prevalans 3-7 %
- İlk SYİ-dan 6-12 ay sonra 30% təkrarlayan infeksiya

Etiologiyası

E.coli uşaqlarda ən çox SYİ törədicisi (80%)

- *Klebsiella*
- *Proteus*
- *Enterobacter*
- *Citrobakter*
- *Staphylococcus saprophyticus*
- *Enterococcus*

(Digər)

- *Staphylococcus aureus* (Nadir)

Risk Faktorları

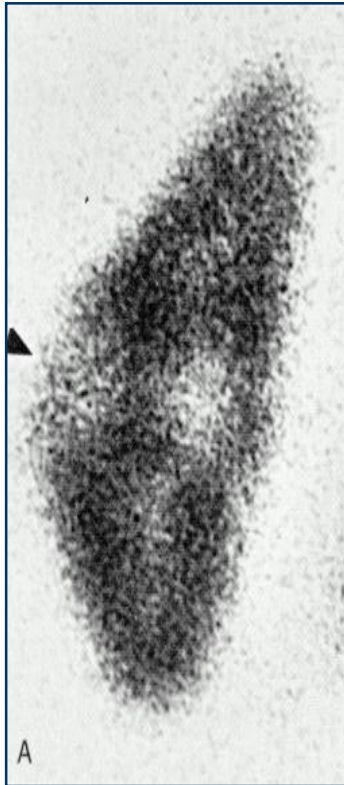
- Yaş
- Cinsiyyət
- Sünnət
- Qəbizlik
- Sidik kisəsinin boşalmaması(neyrojen sidik kisəsi)
- Uriner sistem anomaliyası
- Sistemik xəstəliklər
- Vezikoureteral reflux
- Obstruktif pr
- Meningomielosele
- Birinci dərəcə yaxınlarında SYİ
- Qızlarda seksual aktivlik
- Sidik kisəsi kateterizasiyası
- Periuretral floranın dəyişməsi (yaxın zamanlarda antibiotik istifadəsi)

Risk Faktorları

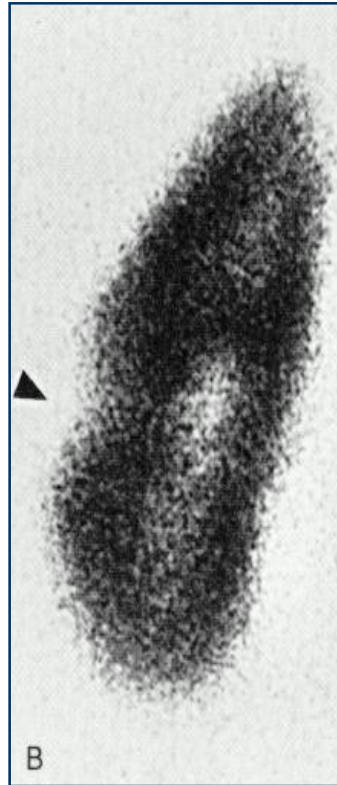
- Parazitlər
- Metobolik xəstəliklər
- Sidiyin pH və osmolyarlığının dəyişməsi
- Periodik və müntəzəm sidik ifraz etməmə
- P1 subgrup qan qrupuna sahib insanlarda E.coli asanlıqla infeksiyaya səbəb olur.
- HLA 3 daşıyıcılarında SYİ inkişaf riski yüksəkdir.

Kəskin Pielonefrit- uzun dövr fəsadları

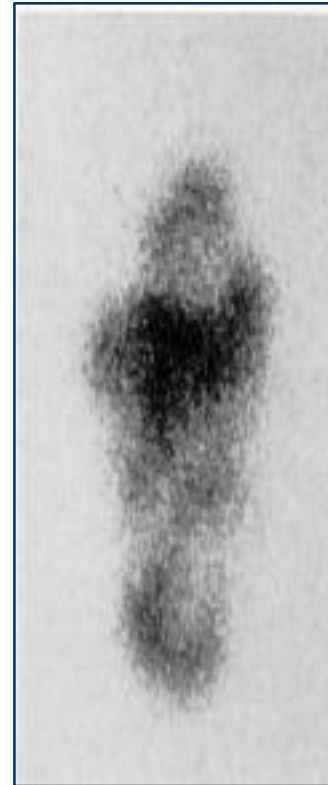
Diaqnoz anında
DMSA sintigrafisi

6 ay sonra

7 il sonra

Klinik Dəyərləndirmə

- SYİ şübhəsi olan uşaqlar dərhal dəyərləndirilməli
- Renal skarın qarşısının alınmasında SYİ-nin erkən diaqnoz və müalicəsi önəmlidir
- Şübhəli SYİ olan uşaqda digər qızdırma mənbələrini inkar etmək üçün tam bir fiziki müayinə aparılmalıdır

Sidikçixarıcı yolların infeksiyası;

- Kəskin pielonefrit, sistit yaxud asemptomatik bakteruriya tablosuyla qarşımıza çıxabilir
- Sıxlığı yaşa görə dəyişkənlik göstərir
- 1 yaşa qədər ən çox sünnətsiz uşaqlarda ,
- qızlarda südəmər dövrdə və 5 yaş civarında (tualet və gigiyenik vərdişlərin tədrisi dövrü)

Simptomlar və klinik əlamətlər

- Üst uriner sistem infeksiyası
(pielonefrit)
- Alt uriner sistem infeksiyası
(pielosistit)

**Uriner sistem infeksiyasına bağlı
simptom və əlamətlər özəlliklə
kiçik yaş uşaqlarda nonspesifik**

Simptom və əlamətlər Sıxlıq sırasına görə

Yaş

<3 ay

Qızdırma
Qusma
Hipotermiya

Oral alamama
Böyümə geriliyi

Qarın ağrısı
Sarılıq
Hematuriya
Sidikdə pis qoxu

Simptom və əlamətlər Sıxlıq sırasına görə

Yaş

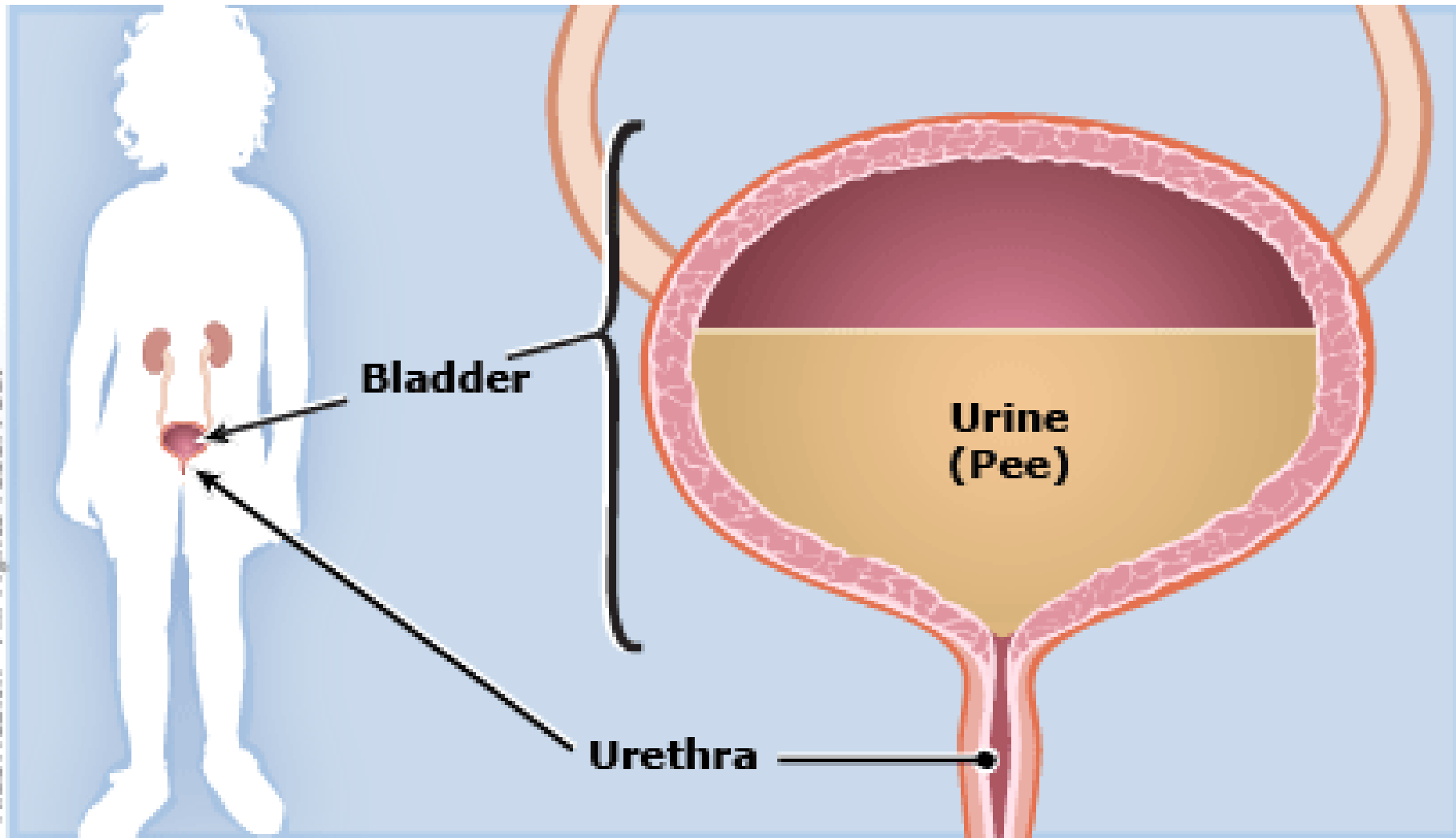
≥ 3 ay	1 yaşa qədər	Qızdırma	Qarında ağrı Kostolombar həssaslıq Qusma Oral alamama	Letarji İrritabilite Hematuriya Sidikdə pis qoxu Böyümə geriliyi
	1 yaşdan sonra	Pollakiuriya Dizuriya	Disfonsional sidik ifrazı Qarın ağrısı Kostolomber həssaslıq	Qızdırma Halsızlıq Qusma Hematuriya Sidikdə pis qoxu

KLİNİK ƏLAMƏTLƏR

1- Pielosistit

- Yalnız sidik kisəsinin və aşağı urinar sistemin sidikçıxarıcı yol infeksiyasıdır
- Xəstədə dizuriya, pollakiuriya, suprapubik ağrı, pis qoxulu sidik şikayətləri vardır.
- Körpələrdə əmməmə, qidadan imtina, qusma, narahatlıq, pis qoxulu sidik simptomları görülür
- Hematuriya müşayiət edə bilər.
- Bakteriyemiya olmaz, buna görə də qızdırma, halsızlıq, iştahasızlıq kimi sistemik simptomlar yoxdur yaxud yüngül keçir.

Sistit

KLİNİK ƏLAMƏTLƏR

2- Pielonefrit

- Xəstədə sistit əlamətlərinə qızdırma, halsızlıq, ürəkbulanma, iştahasızlıq, qarın ağrısı və bel ağrısı olması gözlənilir.
- Bu əlamətlər üst üriner sistemin bakterial infeksiyasına işarə edir
- Südəmər yaş körpələrdə bəzən yeganə simptom qızdırma olan bilər.
- Südəmərlərdə əmməmə, qidadan imtina, qusma, narahatlıq, pis qoxulu sidik simptomları müşayiət edər
- 2 yaşa qədər ocağı mümkün olmayan qızdırması olan uşaqlarda ciddi bakterial infeksiyanın ən çox rast gəlinən səbəbidir.

KLİNİK ƏLAMƏTLƏR

2- Pielonefrit

- Fəsadlar və “irreversible” zədələnmə
- Klinik əlamətlər yaşa görə fərqlənir, bununla birlikdə ağır xəstə görünümü (spesifik və ya nonspesifik simptomlar)
- Yüksək qızdırma
- Kəskin faz reaktanlarında yüksəklik
- Piuriya, kultura pozitifliyi
- DMSA sintigrafisində anormal əlamət (fotopenik sahənin varlığı)

KLİNİK ƏLAMƏTLƏR

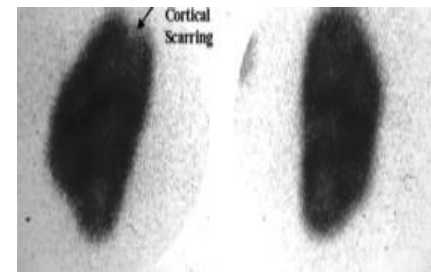
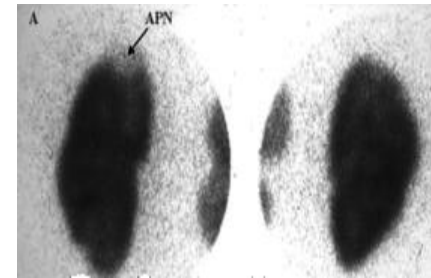
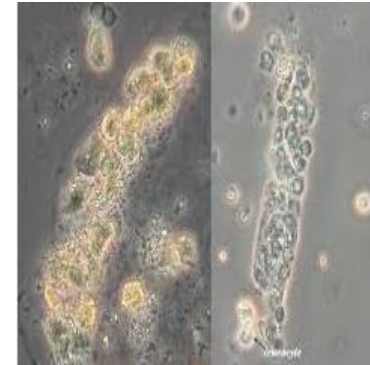
3- Asimptomatik Bakteriuriya

- Məktəbəqədər və məktəb yaşlı qız uşaqlarında daha çox, oğlanlarda çox nadir
- Sidiyin əkilməsində inkişafın olduğu lakin xəstədə klinik simptomların olmadığı sistit tablosudur
- Hamiləlik istisna olmaqla sağlamlıq üçün çox böyük təhlükə yaratmaz və fəsad verməz.

SÇYİ lokalizasiyası

Sistit – Pielonefrit -differensasiyası

- Yüksək qızdırma
- Sistemik simptomlar
- Sidikdə leykosit silindirləri
- Yüksək kəskin faza reaktantları (CRP, EÇS, prokalsitonin)
- Qanda yüksək leykosit sayı
- Tc99m-DMSA ssintigrafisində fotopenik sahələr

Fiziki Müayinə

- Qan təzyiqi və hərərətin ölçülməsi
- Kilo və boyun ölçülməsi
- Abdominal müayinə (suprapubik həssaslıq, həcmli törəmə)
- Suprapubik və kostovertebral ağrı hissiyatı
- Eksternal genital sistem müayinəsi (fimoz, labial yapışıklıq)
- Vulvovaginit əlamətləri
- Vaginal yad cisim
- Zöhrəvi infeksiyalar
- Bel bölgəsi müayinəsi (gizli meningomiyelosele)
- Ehtimal olunan infeksiya mənbələrinin dəyərləndirilməsi

Diagnoz

- Anamnez və fiziki müayinə SYİ diaqnozununun xeyrinədirsə; ilk növbədə sidiyin ümumi və bakterioloji analizi aparılmalıdır.
- Sidik nümunəsi fərqli üsullarla alın bilər.
- Bunlar torba ilə, suprapubik aspirasiya, urinar kateterizasiya və urinar kontitensi olan uşaqlar üçün sidik qabına alınan örnəklərdir.
- Sidik nümunəsi otaq temperaturunda ən çox 1 saat, soyuducuda ən çox 4 saat gözlənilə bilər.
- Daha uzun saxlanılan sidik SYİ diaqnozu üçün istifadə edilməz.

DİAQNOZ

- Pielonefrit tablsounda sidikdəki dəyişikliklərlə yanaşı qanda leykositoz, kəskin faza reaktanlarında pozitivlik
- Xəstələrdə BFT pozğunluq fəsadlar zamanı görülür, ancaq dehidratasiya ilə əlaqədar BFT və elektrolit pozğunluğu unudulmamalıdır

DİAQNOZ

- Sidik əldə edildikdən sonra ümumi analizi, mikroskopiyası və əkilməsi ilə qiymətləndirilməlidir.
- SYİ-da
  - tam sidik müayinəsində piuriya (≥ 10 WBC/mm³)
nitrit +
leykosit esteraz +
±bakteriuriya olması gözlənilir

SYİ müalicənin məqsədi

- Mikroorganizmin eliminasiyası
- Rekurrens və gec fəadların qarşısını almaq
- Qızdırma, dizuriya, pollakiuriya kimi kəskin əlamətləri ortadan qaldırmaq

MÜALİCƏ

- Müalicə zamanı ilk növbədə xəstəxanaya yatma göstərişləri dəqiqləşdirilməlidir.
- **Bunlar**
  - 2 aya qədər körpələr
  - Urosepsis düşündürən əlamətlər (toksik görünüm, hipotenziya, kapilyar dolma zamanında uzanma)
  - İmmun defisitli xəstə
  - Qusma, oral alamama
  - Oral dərman müalicəsinə uyumsuzluq/tolerə edəməmə
  - Xəstə təqibinin aparılamayacağı vəziyyətlər
  - Ambulator müalicənin uğursuzluğu (ilk 24-48 saatda gözlənen yaxşılaşmanın görülməməsi)

SYİ müalicəsi

Xəstənin yaşı
Xəstəliyin şiddəti
Qusma varlığı
Qızdırmanın müddəti
İnkişaf qüsurları
Antibiotiklərə
rezistentlik

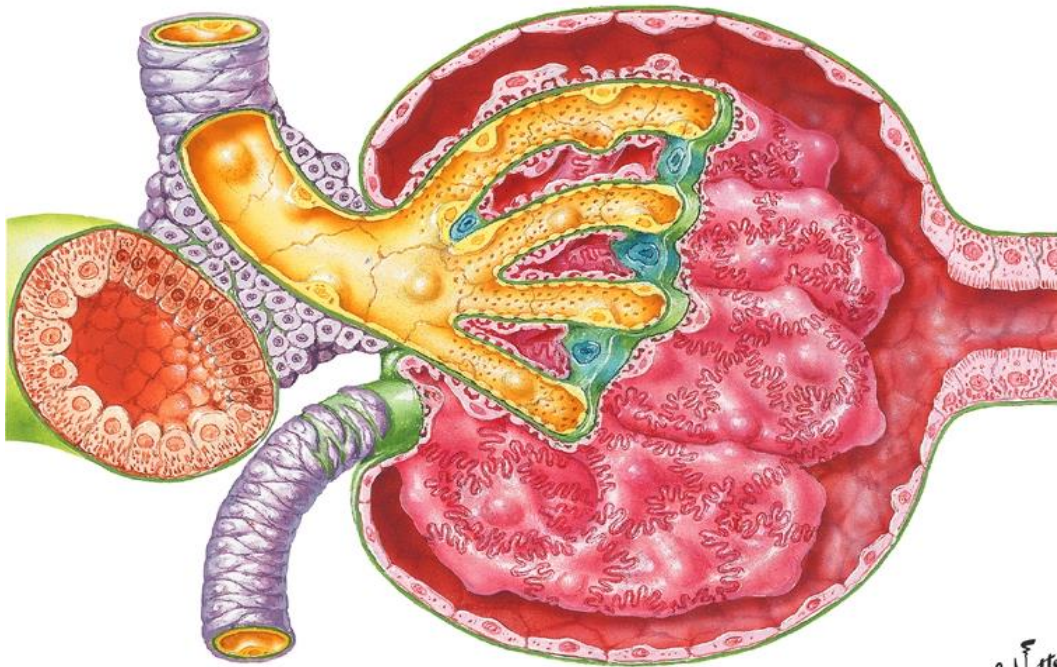
MÜALİCƏSİ

- **Ambulator xəstə;**
  - Oral hidratasiya
  - Oral müalicədə ilk seçənəklər;
    - sefiksim,
    - amoksisilin klavulonat
    - trimetoprim sulfametoksazol ola bilər
  - Sefiksim; gündə tək doz istifadə üstünlüyünə sahibdir.
  - Ayrıca urinar sistemdə və sidik kisəsində çox optimal konsentrasiyada
  - Sidik kulturası nəticələrinə görə mütləq müalicə revizə edilməlidir

TABLE 3 Some Empiric Antimicrobial Agents for Oral Treatment of UTI

Antimicrobial Agent	Dosage
Amoxicillin-clavulanate	20–40 mg/kg per d in 3 doses
Sulfonamide	
Trimethoprim-sulfamethoxazole	6–12 mg/kg trimethoprim and 30–60 mg/kg sulfamethoxazole per d in 2 doses
Sulfisoxazole	120–150 mg/kg per d in 4 doses
Cephalosporin	
Cefixime	8 mg/kg per d in 1 dose
Cefpodoxime	10 mg/kg per d in 2 doses
Cefprozil	30 mg/kg per d in 2 doses
Cefuroxime axetil	20–30 mg/kg per d in 2 doses
Cephalexin	50–100 mg/kg per d in 4 doses

QLOMERULONEFRIT

F. Netter
M.D.
© I.B.N.

Uşaqlarda kəskin nefritik sindrom

Ən çox:

- kəskin poststertokokk diffuz qlomerulonefrit
- HŞP

Bəzən

- MPGN
- Alport sindromu
- IgA nephropathiyası
- SQE

Nadir: Digər vaskulitlər, şant nefritləri

GLOMERULONEFRİT

- *Orqanizmin ümumi xəstəliyidir. Bu xəstəlik zamanı nəinki böyrək yumaqcıqları, hətta orqanizmin bütün kapilyar sistemi zədələnir*
- *Kəskin və xronik olmaqla 2 qrupa bölünür.*

Kəskin nefritik sindromda trigger mikrorqanizmlər

Bakterial:

- **Streptokokklar**
- **Stafilakokklar**
- **Meningokokklar**

Viral:

- **Varicella**
- **Mumps**
- **EBV**

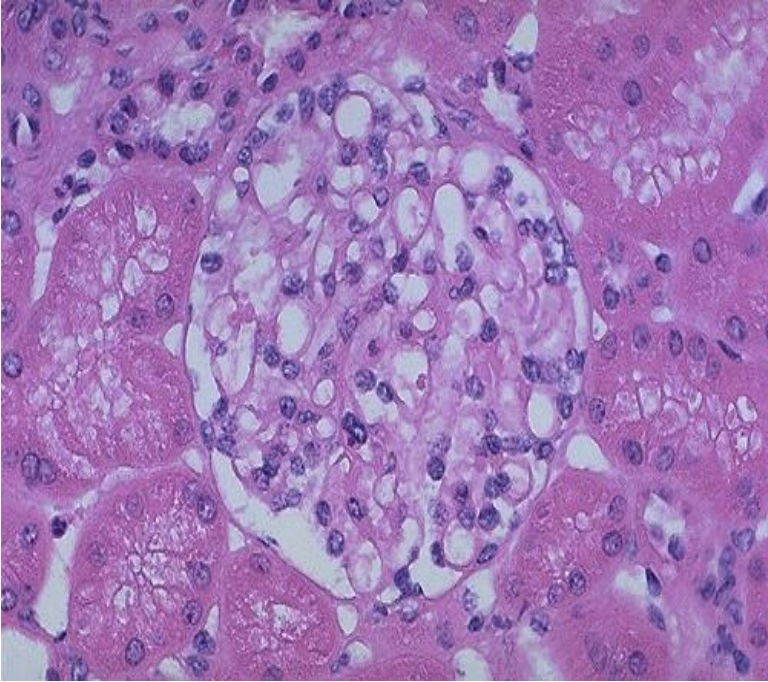
Parazitlər

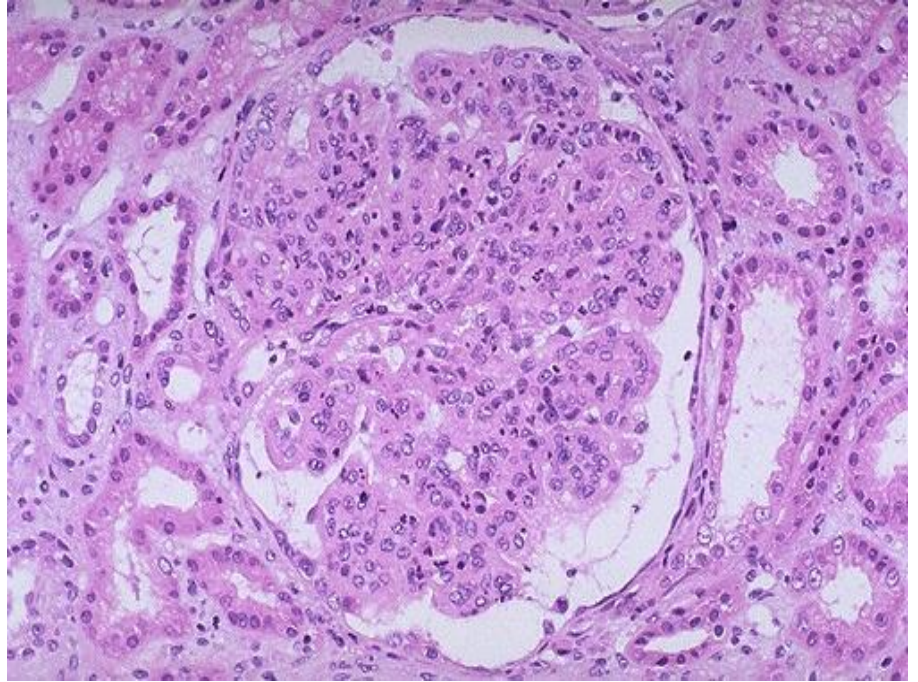
KPSQ-Epidemiologiyası

- **Yaş: 5-15 (90%)**
- **Streptokokkların bəzi serotipləri**
- **Müşayiət edən faringit və ya piodermiya**

Normal glomerül

poststreptokoksik glomerülonefrit

**Hüceyrə sayı normal
Kapilyar lümeni açıq**

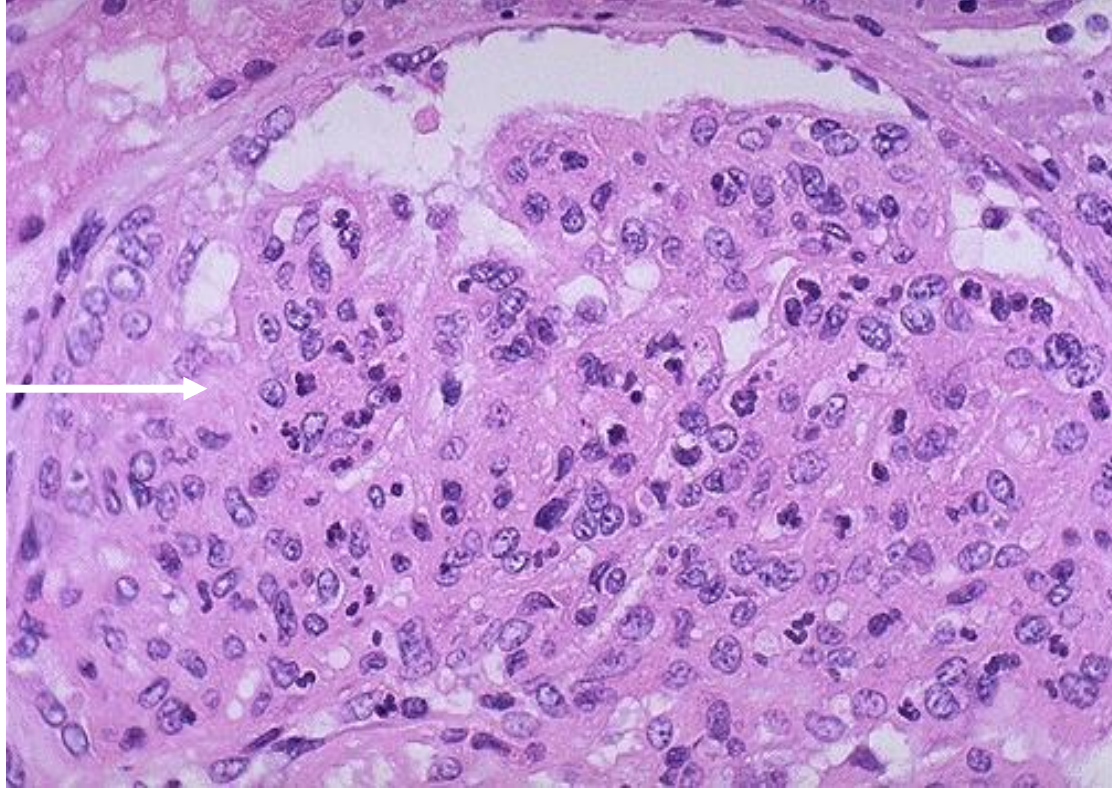
**Hiperselüler
Kapilyar lümenləri seçilir**

Patogenezi

- Streptokokkların nefritogen ştamları
- ASO və ya digər AC
- İmmune complex xəstəliyidir
- C3 consumption
- İnfeksiyadan sonra latent faza

Işıq mikroskopu

PNL

Hüceyrə proliferasiyası
Polimorfonüklear hüceyrə
infiltrasiyası

Patogenezi

- Böyrək toxumasının zülalları infeksiya və intoksikasiya nəticəsində autoantigen xassəyə malik olur, onlara qarşı autoantitellər əmələ gəlir, autoantigenlər isə yenidən böyrək toxumasının zülalları ilə birləşib presipitat əmələ gətirir, nəticədə orqanizmin hiperergik reaksiyası baş verir.

Pathophysiology

- **Low GFR and RBF**
- **Increased distal tubular reabs of Na and H₂O (glomerulotubular imbalance)**
- **Injured filtration barrier**

PATOFİZİYOLOGİYA

BAZAL MEMBRANDA

Keçiricilik artır

Hematuriya

Proteinuriya

Leykosituriya

Silindirüriya

FİLTRASIYA
SAHƏSİ AZALIR

GFR ↓

UREMİYA

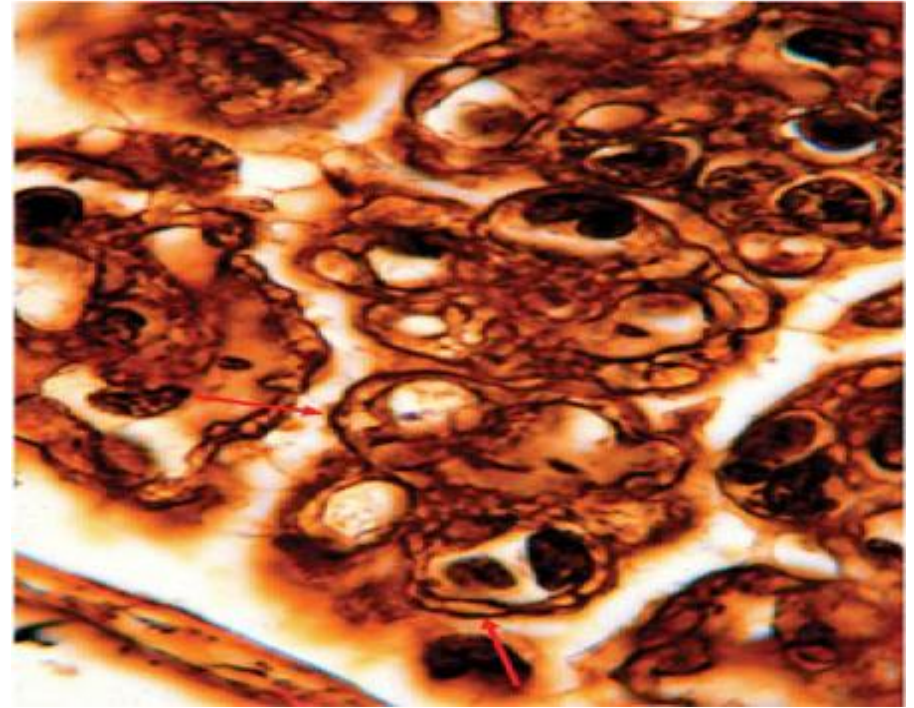
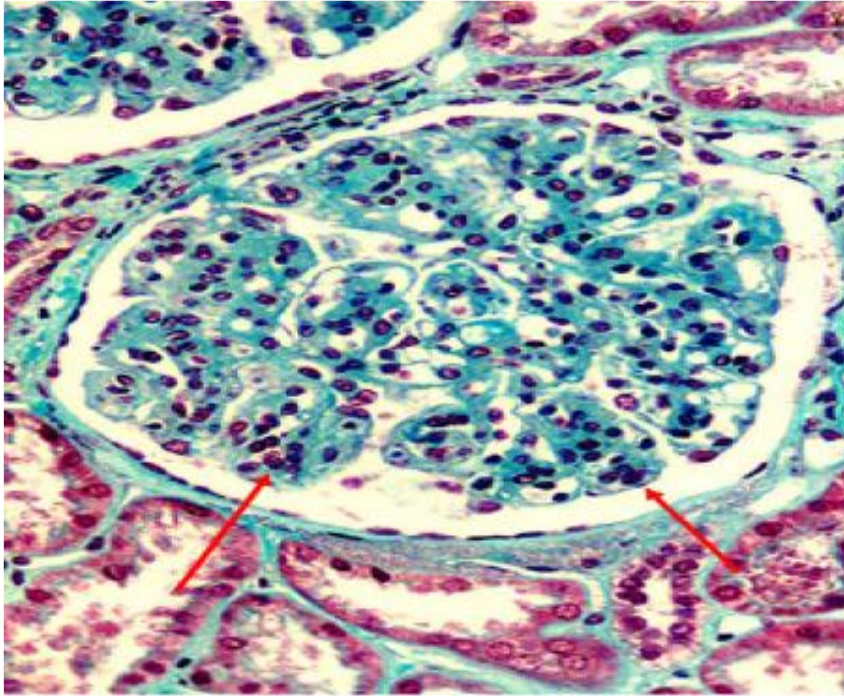
Distal tubulusta
reabsorpsiya ↑

Na və su
reabsorpsiyası ↑

Ekstraselüler volüm ↑

Plasma renin ↓
aldosteron ↓

ÖDEM, HİPERTENZİYA

***Massiv mezenxial proliferasiya.
Yumagciğın bazal membranının
Diffuz zədələnməsi***

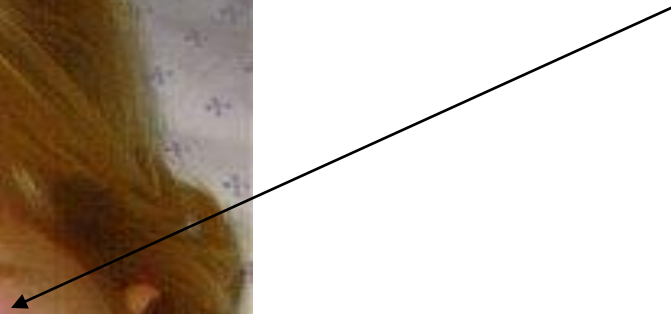

Clinical findings of APSGN

- **History of previous infection (100%)**
- **Macroscopic hematuria (in 1/3) or microscopic**
- **Hypertension 80%**
- **Edema: 85%**
- **Circulatory overload: 20%**

Sifətdə şişkinlik

Clinical symptoms of AGN

- **Mild edema: First week**
- ***Gross hematuria: <2-3 weeks, rarely 4***
Microscopic up to a year -with infections
- ***Hypertension: <2-3 weeks***
- **Circulatory congestion: First days**
- ***Oliguria, azotemia: <1-2weeks***
- ***Proteinuria: Mild. Up to 6 months***
- **Serologic: ASO, low C3 (<8 wk)**

Uşaqlarda assit

Assit

Aşağı ətrafların ödemi

GM zamanı sidik sindromu

- **Proteinuriya: 4-40 mg/saat/sqm**
- **Sidiyin yüksək osmolyarlığı**
- **Sedimentlər: eritrositlər, leykositlər, silindrlər**

KPSQMN laborator əlamətləri

- BUN, kreatinin artır
  - Hiperkalemiya
  - Hiponatremiya
  - Asidoz
- *Xüsusilə, oligurik xəstələrdə...**

Differensial Diaqnoz

- *MPGN*
- *SLE*
- HŞP nefriti
- RPGN
- IgA nephropathy
- Alport syndrome and other familial cases
- FGS

Renal biopsi göstərişləri:

- **infeksiyanın olmaması**
- **Normal C3**
- **Nefrotik simptomlar**
- **Persistent azotemiya, anuriya**
- **İnkişaf geriliyi**
- **Ailədə nefrit anamnezi**

KPSQM müalicəsi

- İlk 7-10 gün ərzində xəstənin yaxından təqibi
- Duz və mayeni məhdudlaşdırmaq
- Hipertenziyanın müalicəsi:
  - Diuretiklər: Furosemid IV və ya PO
  - Nifedipin və ya ACE inhibitorları
- Hiperkalemiyanın müalicəsi

Bir çocuk için
bir ülke çalışmalıdır ki,
bir çocuk
bir ülke kursun

Nureddin Yıldız

